

# **ÇERKEZKÖY TİCARET VE SANAYİ ODASI EKONOMİK, TİCARİ, BEŞERİ, SOSYAL VE FİNANSAL BİLGİLER**

## **KASIM-1**

**15 ARALIK 2017**

**AYŞENUR TAŞ**

**PROJE GELİŞTİRME YÖNETİCİSİ**

**İLKNUR İNAL**

**ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE KOBİ DESTEK UZMANI**

## I. İçindekiler

1. EKONOMİK VERİLER; ENFLASYON VERİLERİ .....	4
1.1. TÜKETİCİ FİYAT ENDEKSİ, KASIM 2017 .....	4
1.1.1. TÜKETİCİ FİYAT ENDEKSİ DEĞİŞİM ORANI, KASIM 2017.....	5
1.2. YURTIÇİ ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ, KASIM 2017 .....	6
1.2.1. YURT İÇİ ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ DEĞİŞİM ORANI, KASIM 2017 .....	6
2. EKONOMİK VERİLER; GÜVEN ENDEKSLERİ .....	7
2.1. EKONOMİK GÜVEN ENDEKSİ, KASIM 2017.....	7
2.1.1. EKONOMİK GÜVEN ENDEKSİ, ALT KALEMLERİ VE DEĞİŞİM ORANLARI, KASIM 2017.....	8
2.2. TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ, KASIM 2017 .....	8
2.3. TEPAV PERAKENDE GÜVEN ENDEKSİ, EKİM 2017 .....	10
2.3.1. TEPAV PERAKENDE GÜVEN ENDEKSİ DEĞİŞİM ORANLARI, KASIM 2017 .....	10
3. EKONOMİK VERİLER; DIŞ TİCARET .....	13
3.1 İTHALAT- İHRACAT, EKİM 2017.....	13
3.2. İHRACATÇI FİRMALARIN KANUNİ MERKEZLERİ BAZINDA İHRACAT PERFORMANSI, KASIM 2017 (1000 \$) .....	15
3.3. İLİMİZDEKİ İHRACATÇI FİRMALARIN SEKTÖR İHRACAT PERFORMANSI, KASIM 2017 (1000 \$)	16
3.4. İLİMİZDEKİ İHRACATÇI FİRMALARIN ÜLKE İHRACAT PERFORMANSI, KASIM 2017 (1000 \$).....	17
3.5. İLİMİZE GÖRE ÖNEMLİ SEKTÖRLER BAZINDA ÜLKEMİZİN İLK 5 ÜLKE İHRACAT PERFORMANSI, EKİM 2017 (1000 \$) .....	18
4. BEŞERİ-EKONOMİK VERİLER; İSTİHDAM.....	19
4.1. İŞGÜCÜ MALİYET ENDEKSİ, III. ÇEYREK TEMMUZ-EYLÜL 2017 .....	19
4.1.1. MEVSİM VE TAKVİM ETKİSİNDEN ARINDIRILMIŞ ENDEKSLER VE DEĞİŞİM ORANLARI, III. ÇEYREK: TEMMUZ-EYLÜL 2017 [2010=100] .....	19
5. EĞİTİM HARCAMALARI İSTATİSTİKLERİ, 2016 .....	20
6. KULLANILAN VERİLERİN KAYNAKLARI.....	21

## II.GRAFİK LİSTESİ

<b>Grafik 1:</b> Tüketici Fiyat Endeksi.....	4
<b>Grafik 2:</b> Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi.....	6
<b>Grafik 3:</b> Ekonomik Güven Endeksi.....	7
<b>Grafik 4:</b> Tüketici Güven Endeksi .....	9
<b>Grafik 5:</b> Perakende İşlerin Geçen Yılın Aynı Ayına Göre Durumu .....	11
<b>Grafik 6:</b> Tepe'nin Alt Sektör Bazında Değişiminin Geçen Yılın Aynı Ayına Göre Durumu.....	12
<b>Grafik 7:</b> İhracat.....	14
<b>Grafik 8:</b> İthalat.....	14
<b>Grafik 9:</b> İhracatın İthalatı Karşılama Oranı.....	15

### III.TABLO LİSTESİ

<b>Tablo 1:</b> Tüketici Fiyat Endeksi Değişim Oranı.....	5
<b>Tablo 2:</b> Bölgemizde Ana Harcama Grupları Bazında Endeks.....	5
<b>Tablo 3:</b> Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi Değişim Oranı.....	6
<b>Tablo 4:</b> Ekonomik Güven Endeksi, Alt Kalemleri Ve Değişim Oranları.....	7
<b>Tablo 5:</b> Tüketici Güven Endeksi, Alt Kalemleri Ve Değişim Oranları.....	9
<b>Tablo 6:</b> TEPAV Perakende Güven Endeksi Değişim Oranları.....	10
<b>Tablo 7:</b> İhracatçı Firmaların Kanuni Merkezleri Bazında İhracat Performansı.....	16
<b>Tablo 8:</b> İlimizdeki İhracatçı Firmaların Sektör İhracat Performansı.....	17
<b>Tablo 9:</b> İlimizdeki İhracatçı Firmaların Ülke İhracat Performansı.....	18
<b>Tablo 10:</b> İlimize Göre Önemli Sektörler Bazında Ülkemizin İlk 5 Ülke İhracat Performansı.....	19
<b>Tablo 11:</b> Mevsim Ve Takvim Etkisinden Arındırılmış Endeksler Ve Değişim Oranları.....	20
<b>Tablo12:</b> Eğitim Harcama İstatistikleri.....	21

## 1. EKONOMİK VERİLER; ENFLASYON VERİLERİ

### 1.1. TÜKETİCİ FİYAT ENDEKSİ, KASIM 2017

#### Tüketici fiyat endeksi (TÜFE) aylık %1,49 arttı

TÜFE'de (2003=100) 2017 yılı Kasım ayında bir önceki aya göre %1,49, bir önceki yılın Aralık ayına göre %11,16, bir önceki yılın aynı ayına göre %12,98 ve on iki aylık ortalamalara göre %10,87 artış gerçekleşti.

#### Aylık en yüksek artış %3,77 ile giyim ve ayakkabı grubunda oldu

Ana harcama grupları itibariyle 2017 yılı Kasım ayında endekste yer alan gruplardan, gıda ve alkolsüz içeceklerde %2,11, ulaşıtırmada %2,01, çeşitli mal ve hizmetlerde %1,84 ve konutta %1,25 artış gerçekleşti.

#### Aylık en az artış gösteren grup %0,01 ile alkollü içecekler ve tütün oldu

Ana harcama grupları itibariyle 2017 yılı Kasım ayında endekste düşüş gösteren grup olmadı. Ana harcama gruplarından alkollü içecekler ve tütün %0,01 ile en az artış gösteren grup oldu.

#### Yıllık en fazla artış %18,56 ile ulaşıtırma grubunda gerçekleşti

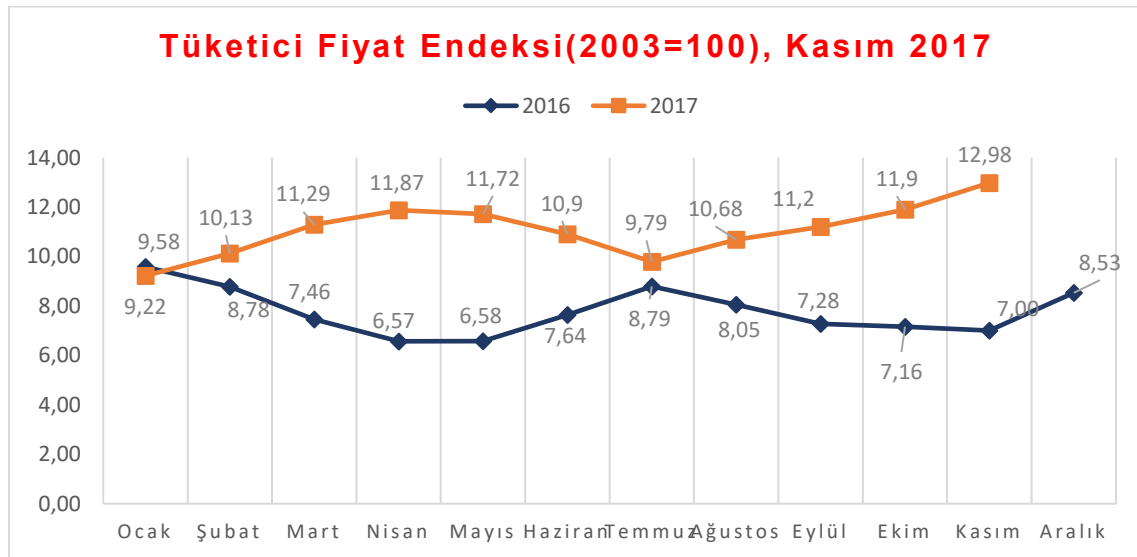
TÜFE'de, bir önceki yılın aynı ayına göre gıda ve alkolsüz içecekler %15,78, çeşitli mal ve hizmetler %13,39, ev eşyası %12,85 ve sağlık %12,38 ile artışın yüksek olduğu diğer ana harcama gruplarıdır.

#### Aylık en yüksek artış %2,62 ile TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır)'da oldu

İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması (İBBS) 2. Düzey'de bulunan 26 bölge içinde, bir önceki yılın Aralık ayına göre en yüksek artış %12,33 ile TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye) ve TRB2 (Van, Muş, Bitlis, Hakkari) bölgelerinde, bir önceki yılın aynı ayına göre en yüksek artış %14,38 ile TRB2 (Van, Muş, Bitlis, Hakkari) bölgesinde ve on iki aylık ortalamalara göre en yüksek artış %12,42 ile TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın) bölgesinde gerçekleşti.

Kasım 2017'de endekste kapsanan 414 maddeden; 47 maddenin ortalama fiyatlarında değişim olmazken, 295 maddenin ortalama fiyatlarında artış, 72 maddenin ortalama fiyatlarında ise düşüş gerçekleşti.

Grafik 1: Tüketici Fiyat Endeksi



Kaynak: TÜİK

### 1.1.1. TÜKETİCİ FİYAT ENDEKSİ DEĞİŞİM ORANI, KASIM 2017

**Tablo 1:** Tüketici Fiyat Endeksi Değişim Oranı

	Kasım 2017	Kasım 2016
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,49	0,52
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	11,16	6,78
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	12,98	7,00
On iki ayın ortalamalarına göre değişim oranı (%)	10,87	7,79

**Kaynak: TÜİK**

**AÇIKLAMALAR:** TÜFE (Açılımı: tüketici fiyatları endeksi) tipik bir tüketicinin satın aldığı belirli bir ürün ve hizmet grubunun fiyatlarındaki ortalama değişimleri gösteren bir ölçüttür. Yıllık enflasyon değerindeki değişimi ölçmek için kullanılır.

TÜFE, İstatistik bilimindeki indeks sayılar ile hesaplanır. Belli bir yıl seçilir ve bu yıl temel yıl kabul edilir. Endeks değeri 100'dür. Bundan sonraki yıllar, yani cari yıllar enflasyon değerlerine göre değişkenlik gösterir ve temel alınan endekste oynamalar olur.

TÜFE'nin yorumlanırken karşılaştırılan dönemler arasındaki toplam ya da fark, belirli bir gelire sahip olan bireyin satın alma gücünün azalıp azalmadığını gösterecektir.

## 1.2. YURTIÇİ ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ, KASIM 2017

### Yurt içi üretici fiyat endeksi aylık %2,02 arttı

Yurt içi üretici fiyat endeksi (Yİ-ÜFE), 2017 yılı Kasım ayında bir önceki aya göre %2,02, bir önceki yılın Aralık ayına göre %13,91 bir önceki yılın aynı ayına göre %17,30 ve on iki aylık ortalamalara göre %15,38 artış gösterdi.

### Aylık en fazla artış kok ve rafine petrol ürünlerinde gerçekleşti

Bir önceki aya göre en fazla artış; %11,72 ile kok ve rafine petrol ürünleri, %8,12 ile ham petrol ve doğal gaz, %4,67 ile ana metallerde gerçekleşti. Buna karşılık elektrik, gaz üretim ve dağıtım %3,73 ve diğer ulaşım araçları %0,08 ile bir ay önceye göre endekslerin en fazla düştüğü alt sektörler oldu.

### Ana sanayi gruplarında aylık en fazla artış ara mallarında gerçekleşti

Ana sanayi grupları sınıflamasına göre 2017 yılı Kasım ayında aylık ve yıllık en fazla artış ara mallarında gerçekleşti.

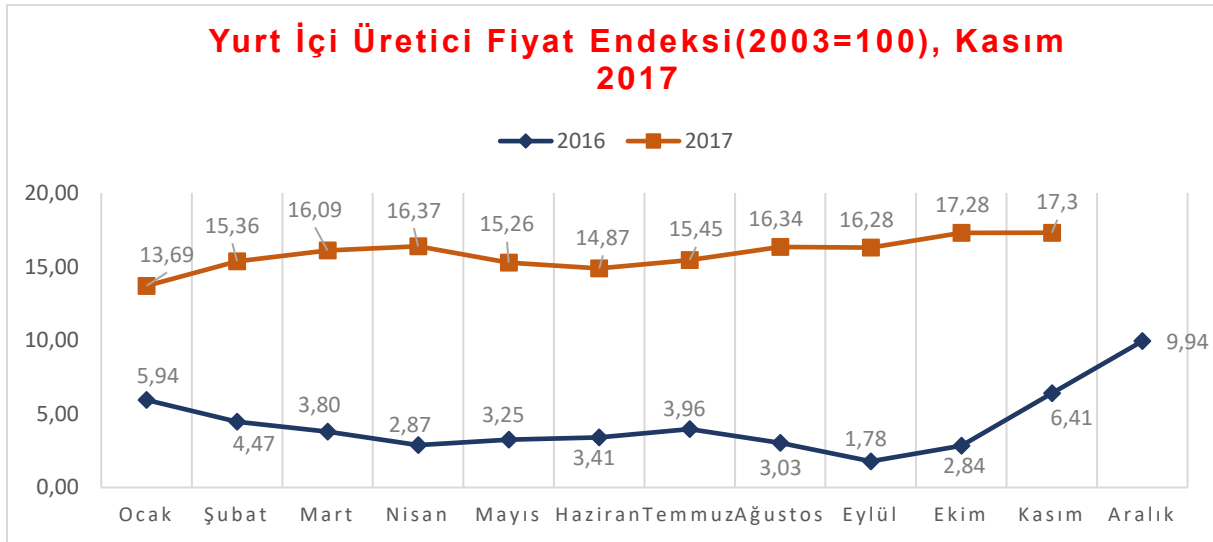
#### 1.2.1. YURT İÇİ ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ DEĞİŞİM ORANI, KASIM 2017

**Tablo 3:** Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi Değişim Oranı

	Kasım 2017	Kasım 2016
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	2,02	2,00
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	13,91	6,76
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	17,30	6,41
On iki ayın ortalamalarına göre değişim oranı (%)	15,38	3,93

Kaynak: TÜİK

**Grafik 2:** Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi



Kaynak: TÜİK

**AÇIKLAMALAR:** (ÜFE), Belirli bir referans döneminde ülke ekonomisinde üretimi yapılan ve yurtdışına satışa konu olan ürünlerin, üretici fiyatlarını zaman içinde karşılaştırarak fiyat değişikliklerini ölçen fiyat endeksidir. TÜFE ile ÜFE arasındaki temel fark, fiyat derlenen birimlerde ortaya çıkmaktadır.

- TÜFE'de fiyatlar, üreticilerin yanı sıra toptan satış noktalarından da (sebze, meyve ve balık hâllerinden) derlenmektedir. Toptan eşya fiyatlarına Katma Değer Vergisi (KDV) gibi vergiler dahil edilmektedir.
- ÜFE'de, fiyatların özellikle üreticilerden derlenmesi esastır ve ürün fiyatları vergiler hariç, yurtdışı peşin satış fiyatlarıdır.

## 2. EKONOMİK VERİLER; GÜVEN ENDEKSLERİ

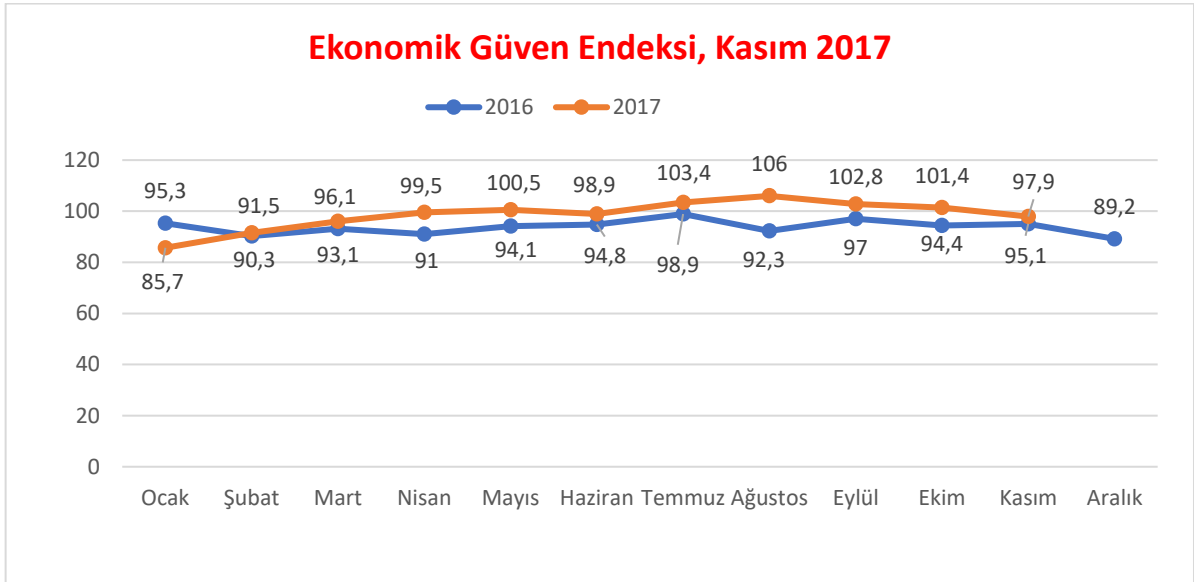
### 2.1. EKONOMİK GÜVEN ENDEKSİ, KASIM 2017

#### **Ekonomik güven endeksi 97,9 oldu**

Ekonomik güven endeksi Kasım ayında bir önceki aya göre %3,4 oranında azalarak 101,4 değerinden 97,9 değerine düştü. Ekonomik güven endeksindeki düşüş, tüketici, reel kesim, hizmet, perakende ticaret ve inşaat sektörü güven endekslerindeki düşüşlerden kaynaklandı.

Kasım ayında tüketici güven endeksi 65,2 değerine, reel kesim güven endeksi 109,8 değerine, hizmet sektörü güven endeksi 99,7 değerine, perakende ticaret sektörü güven endeksi 99,9 değerine ve inşaat sektörü güven endeksi 82,4 değerine geriledi.

**Grafik 3:** Ekonomik Güven Endeksi



Kaynak: TÜİK



## 2.1.1. EKONOMİK GÜVEN ENDEKSİ, ALT KALEMLERİ VE DEĞİŞİM ORANLARI, KASIM 2017

**Tablo 4:** Ekonomik Güven Endeksi, Alt Kalemleri Ve Değişim Oranları

Endeks Adı	Endeks		Bir önceki aya göre değişim oranı %	
	Ekim 2017	Kasım 2017	Ekim 2017	Kasım 2017
Ekonomik Güven Endeksi	101,4	97,9	-1,5	-3,4
Tüketici Güven Endeksi	67,3	65,2	-2,0	-3,2
Reel kesim güven endeksi	112,2	109,8	0,9	-2,1
Hizmet sektörü güven endeksi	101,1	99,7	-2,2	-1,4
Perakende ticaret güven endeksi	104,0	99,9	-1,9	-3,9
İnşaat sektörü güven endeksi	84,2	82,4	0,9	-2,1

Kaynak: TÜİK

**AÇIKLAMALAR:** Ekonomik güven endeksi, tüketici ve üreticilerin genel ekonomik duruma ilişkin değerlendirme, beklenti ve eğilimlerini özetleyen bir bileşik endekstir. Endeks, tüketici güven endeksi ve mevsim etkilerinden arındırılmış reel kesim (imalat sanayi), hizmet, perakende ticaret ve inşaat sektörleri güven endekslerinin alt endekslerinin ağırlıklandırılarak birleştirilmesinden oluşmaktadır.

Ekonomik güven endeksi hesaplamasında, her bir sektörün ağırlığı o sektörün normalleştirilmiş alt endekslerine eşit dağıtılarak uygulanmakta, güven endekslerine doğrudan uygulanmamaktadır. Bu kapsamda tüketici (4), reel kesim (8), hizmet (3), perakende ticaret (3) ve inşaat (2) sektörlerine ait 20 alt endeks hesaplamada kullanılmaktadır.

Ekonomik güven endeksinin hesaplamasında kullanılan alt endeksler her ayın ilk iki haftasında derlenen veriler kullanılarak hesaplanmaktadır.

Ekonomik güven endeksinin 100'den büyük olması genel ekonomik duruma ilişkin iyimserliği, 100'den küçük olması ise genel ekonomik duruma ilişkin kötümserliği göstermektedir.

## 2.2. TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ, KASIM 2017

### Tüketici güven endeksi 65,2 oldu

Türkiye İstatistik Kurumu ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası işbirliği ile yürütülen tüketici eğilim anketi sonuçlarından hesaplanan tüketici güven endeksi, Kasım ayında bir önceki aya göre %3,2 oranında azaldı; Ekim ayında 67,3 olan endeks Kasım ayında 65,2 oldu.

### Hanenin maddi durum beklentisi 84,6 oldu

Hanenin maddi durum beklentisi endeksi bir önceki aya göre %2,8 oranında azalarak Kasım ayında 84,6 oldu. Bu azalış, gelecek 12 aylık dönemde hanenin maddi durumunun daha kötü olacağını bekleyenlerin artmasından kaynaklandı.

### Genel ekonomik durum beklentisi endeksi 87,1 oldu

Genel ekonomik durum beklentisi endeksi Ekim ayında 90,4 iken, Kasım ayında %3,7 oranında azalarak 87,1 değerine düştü. Bu azalış, gelecek 12 aylık dönemde genel ekonomik durumun daha kötü olacağı yönünde beklentisi olan tüketicilerin bir önceki aya göre artmasından kaynaklandı.

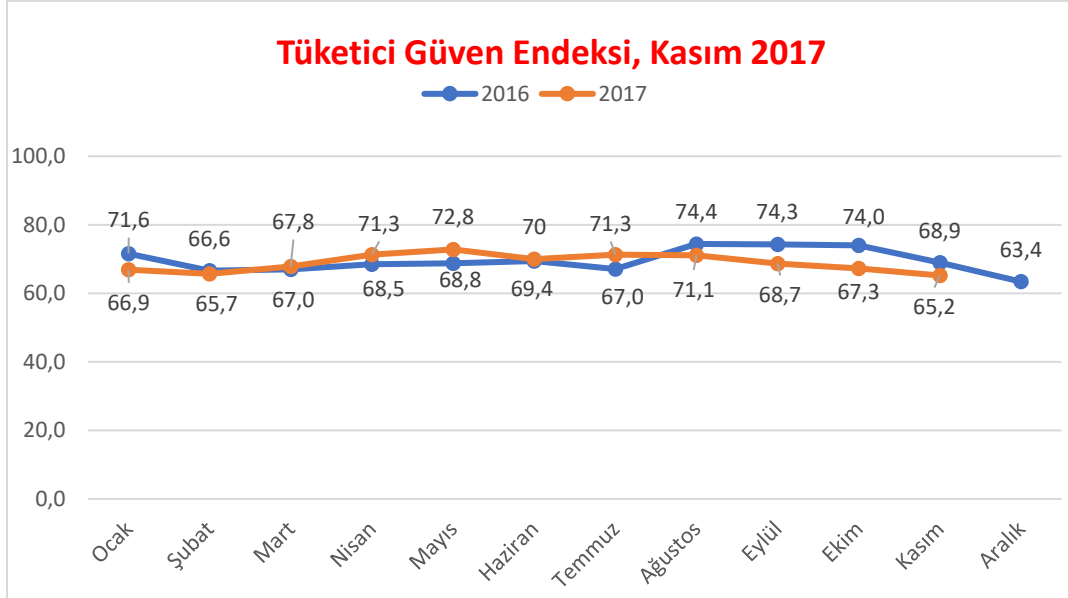
### İşsiz sayısı beklentisi endeksi 70,9 oldu

İşsiz sayısı beklentisi endeksi Ekim ayında 70,88 iken, Kasım ayında %0,1 oranında artarak 70,95 oldu. Bu artış, gelecek 12 aylık dönemde işsiz sayısında düşüş bekleyenlerin artmasından kaynaklandı.

## Tasarruf etme ihtimali endeksi 18 oldu

Tasarruf etme ihtimali endeksi %14,4 oranında azaldı. Ekim ayında 21 olan endeks, Kasım ayında 18 değerine düştü. Bu düşüş, gelecek 12 aylık dönemde tasarruf etme ihtimali olmadığını düşünen tüketicilerin bir önceki aya göre artmasından kaynaklandı.

**Grafik 4:** Tüketici Güven Endeksi



Kaynak: TÜİK

### 2.2.1. TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ, ALT KALEMLERİ VE DEĞİŞİM ORANLARI, KASIM 2017

**Tablo 5:** Tüketici Güven Endeksi, Alt Kalemleri Ve Değişim Oranları

	Endeks		Bir önceki aya göre değişim oranı %	
	Ekim 2017	Kasım 2017	Ekim 2017	Kasım 2017
Tüketici Güven Endeksi	67,3	65,2	-2,0	-3,2
Hanenin maddi durum beklentisi	87,0	84,6	-2,9	-2,8
Genel ekonomik durum beklentisi	90,4	87,1	-4,5	-3,7
İşsiz sayısı beklentisi*	70,9	70,9	0,6	0,1
Tasarruf etme ihtimali	21,0	18,0	4,2	-14,4

Kaynak: TÜİK

\*İşsiz sayısı beklentisi endeksinin artması işsiz sayısı beklentisinde azalışı, azalması ise işsiz sayısı beklentisinde artışı göstermektedir. Sorgulamalar gelecek 12 aylık dönem için yapılmıştır.

**AÇIKLAMALAR:** Aylık tüketici eğilim anketi ile tüketicilerin kişisel mali durumlarına ve genel ekonomiye ilişkin mevcut dönem değerlendirmeleri ile gelecek dönem beklentileri ölçülmekte ve yakın gelecekte yapılması planlanan harcamalarına ve tasarruflarına ilişkin eğilimleri saptanmaktadır.

## 2.3. TEPAV PERAKENDE GÜVEN ENDEKSİ, EKİM 2017

### Perakendede işler iyi değil, satış beklentisi düşük

Perakende güveni Kasım ayında -18,3 puan değerini aldı. Endeks, bir önceki aya göre 1,7 puan, bir önceki yılın aynı dönemine göre ise 0,9 puanlık bir düşüş kaydetti. Yıllık bazda kaydedilen bu düşüşle, 13 ay sonra geçtiğimiz Ekim ayında ara verdiği aşağı yönlü seriye geri dönmüş oldu. İşlerin geçen yıla göre durumu göstergesi -45,6 puan ile yılın en düşük seviyesinde değer aldı. “Elektrikli ev aletleri, radyo ve televizyonlar” sektörü, Kasım ayında perakende güveninde en çok artış gösteren sektör oldu. AB-28 ve Euro Bölgesi ile karşılaştırıldığında Türkiye geçen yıla göre daha kötü performans sergiledi.

### Perakende güveni geçen aya ve geçen yıla kıyasla azaldı

Kasım ayında -18,3 puan değerini alan TEPE, geçen yılın aynı dönemine göre 0,9 puan, geçen aya göre ise 1,7 puan azaldı. TEPE değerinin geçen yıla göre azalmasında, geçtiğimiz 3 ayda işlerin gelişimi ve önümüzdeki 3 ayda satış beklentisi göstergelerindeki düşüş etkili olurken; bir önceki aya göre azalmasında ise önümüzdeki 3 ayda satış beklentisindeki kötüleşme etkili oldu.

### 2.3.1. TEPAV PERAKENDE GÜVEN ENDEKSİ DEĞİŞİM ORANLARI, KASIM 2017

**Tablo 6:** TEPAV Perakende Güven Endeksi Değişim Oranları

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
<b>2015</b>	-11,4	-3,7	-2,6	-7,2	-5,3	-5,4	-9,7	-11,6	-11,3	-3,5	3,7	2,5
<b>2016</b>	1,2	-6,6	-9,9	-5,0	-11,0	-11,9	-11,4	-8,0	-11,8	-16,9	-17,3	-15,6
<b>2017</b>	-16,0	-23,4	-14,8	-18,6	-16,2	-15,3	-19,0	-18,0	-18,7	-16,6	-18,3	

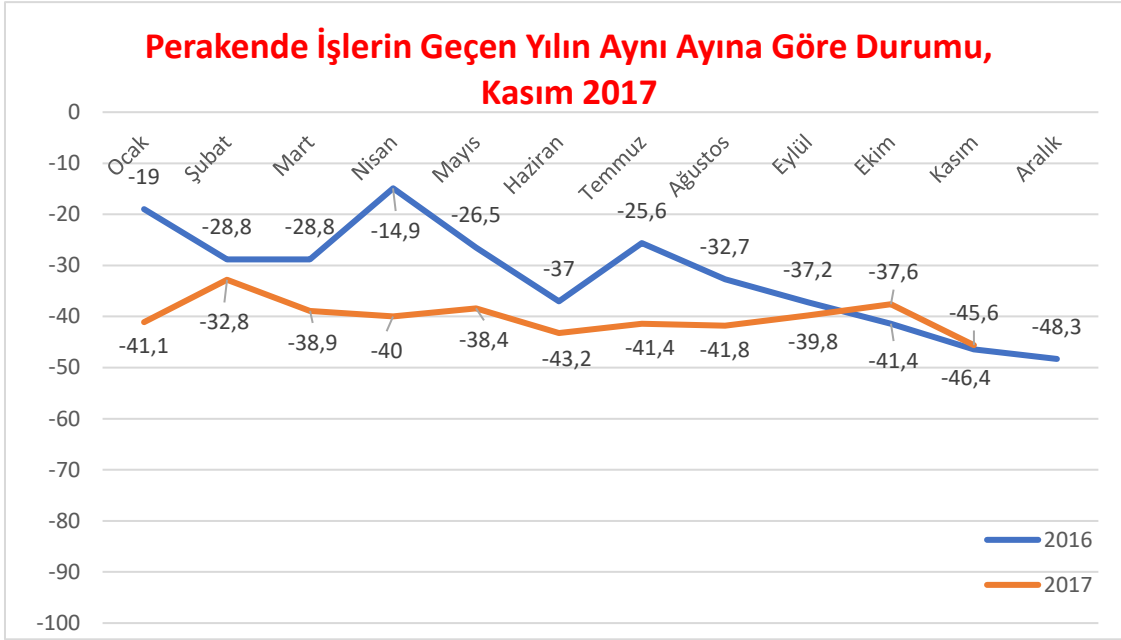
Kaynak: TEPAV

### Perakendecilerin satış beklentileri azaldı

Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentilerinin denge değeri Kasım 2017’de -9,6 puan oldu. Buna göre önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentileri, bir önceki aya göre 2,1 puan; bir önceki yılın aynı ayına göre ise 4,8 puan azaldı.

Kasım 2017’de TEPE anketi katılımcılarının yüzde 21,8’i önümüzdeki 3 ayda işlerinde iyileşme beklerken, yüzde 47,8’i işlerinde kötüleşme beklediğini belirtti. İşlerinde bir değişiklik beklemeyenlerin oranı ise, yüzde 30,4 oldu.

**Grafik 5: Perakende İşlerin Geçen Yılın Aynı Ayına Göre Durumu**

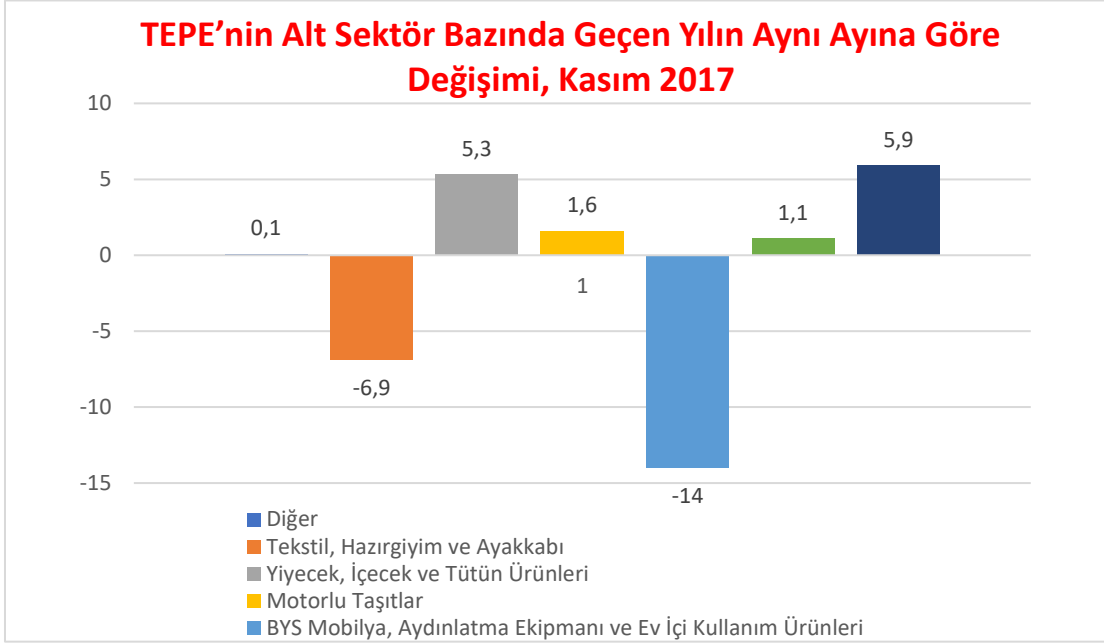


**Kaynak: TEPAV**

**Perakende güveni en fazla artan sektör “mobilya, aydınlatma ekipmanı ve ev içi kullanım ürünleri” oldu**

Perakende güvenine alt sektörler itibarıyla bakıldığında Ekim 2017’de, geçen yılın aynı dönemine göre “mobilya, aydınlatma ekipmanı ve ev içi kullanım ürünleri”, “tekstil, hazır giyim ve ayakkabı” ve “birden fazla türde ürün satan bakkal, market ve büyük mağazalar” sektörlerinde artış gözlemlendi. Bu sektörlerdeki artış ortalamasının üzerinde gerçekleşti. “Elektrikli ev aletleri, radyo ve televizyonlar”, “yiyecek, içecek ve tütün ürünleri”, “diğer (akaryakıt istasyonu, eczane, parfümeri, nalbur, züccaciye, kırtasiye, vb.)” ve “motorlu taşıtlar” sektörlerindeki perakende güveninde ise düşüş gözlemlendi. “Motorlu taşıtlar” sektörü perakende güveninde en fazla düşüşü sergileyen sektör oldu. Sektörde, endeksin tüm alt göstergelerinde olumsuz gelişmeler yaşanırken, özellikle işlerin geçtiğimiz 3 aydaki durumunun kötüleşmesinin düşüşte etkili olduğu görüldü.

**Grafik 6: Tepe'nin Alt Sektör Bazında Değişiminin Geçen Yılın Aynı Ayına Göre Durumu**



Kaynak: TEPAV

### Perakendede satış beklentisi azaldı

TEPE anketine soru bazında bakıldığında Kasım 2017'de, "önümüzdeki 3 ayda satış beklentisi", "işlerin geçen yıla göre durumu" ve "gelecek yıl mağaza sayısı beklentisi" göstergeleri hem Kasım 2016'ya hem de Ekim 2017'ye göre azalırken; "önümüzdeki 3 ayda satış fiyat beklentisi" göstergesi artış gösterdi. "Geçtiğimiz 3 ayda işlerin durumu" ve "önümüzdeki 3 ayda tedarikçilerden sipariş beklentisi" göstergelerinde geçen aya göre artış, geçen yıla göre azalış yaşanırken; "önümüzdeki 3 ayda istihdam beklentisi" göstergesi ters seyir izledi.

### 3. EKONOMİK VERİLER; DIŞ TİCARET

#### 3.1 İTHALAT- İHRACAT, EKİM 2017

##### **İhracat %9, ithalat %25 arttı**

Türkiye İstatistik Kurumu ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığı işbirliğiyle oluşturulan geçici dış ticaret verilerine göre; ihracat 2017 yılı Ekim ayında, 2016 yılının aynı ayına göre %9 artarak 13 milyar 942 milyon dolar, ithalat %25 artarak 21 milyar 267 milyon dolar olarak gerçekleşti.

##### **Dış ticaret açığı %73,9 arttı**

Ekim ayında dış ticaret açığı %73,9 artarak 7 milyar 324 milyon dolara yükseldi.

İhracatın ithalatı karşılama oranı 2016 Ekim ayında %75,2 iken, 2017 Ekim ayında %65,6'ya düştü.

##### **Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış seriye göre ihracat %1,7 arttı**

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış seriye göre; 2017 Ekim ayında bir önceki aya göre ihracat %1,7 arttı, ithalat %6,1 azaldı. Takvim etkilerinden arındırılmış seriye göre ise; 2017 yılı Ekim ayında önceki yılın aynı ayına göre ihracat %7,9, ithalat %19,2 arttı.

##### **Avrupa Birliği'ne ihracat %11,4 arttı**

Avrupa Birliği'nin (AB-28) ihracattaki payı 2016 Ekim ayında %48,4 iken, 2017 Ekim ayında %49,5 oldu. AB'ye yapılan ihracat, 2016 yılının aynı ayına göre %11,4 artarak 6 milyar 900 milyon dolar olarak gerçekleşti.

##### **En fazla ihracat yapılan ülke Almanya oldu**

Almanya'ya yapılan ihracat 2017 Ekim ayında 1 milyar 455 milyon dolar olurken, bu ülkeyi sırasıyla 890 milyon dolar ile İngiltere, 771 milyon dolar ile ABD ve 746 milyon dolar ile İtalya takip etti.

##### **İthalatta ilk sırayı Çin aldı**

Çin'den yapılan ithalat, 2017 yılı Ekim ayında 2 milyar 113 milyon dolar oldu. Bu ülkeyi sırasıyla 2 milyar 33 milyon dolar ile Almanya, 1 milyar 793 milyon dolar ile Rusya ve 1 milyar 79 milyon dolar ile İtalya izledi.

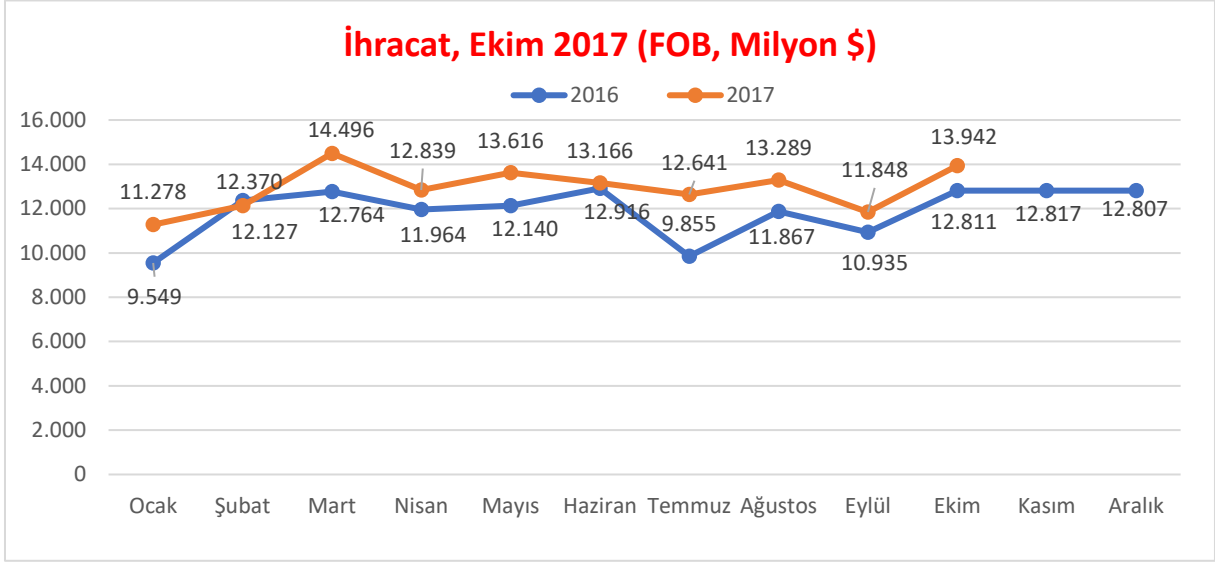
##### **Yüksek teknoloji ürünlerin imalat sanayi ihracatı içindeki payı %3,9 oldu**

Teknoloji yoğunluğuna göre dış ticaret verileri, ISIC Rev.3 sınıflaması içinde yer alan imalat sanayi ürünlerini kapsamaktadır. Ekim ayında ISIC Rev.3'e göre imalat sanayi ürünlerinin toplam ihracattaki payı %93,1'dir. Yüksek teknoloji ürünlerinin imalat sanayi ürünleri ihracatı içindeki payı %3,9, orta yüksek teknoloji ürünlerin payı ise %36'dır.

##### **Yüksek teknoloji ürünlerin imalat sanayi ithalatı içindeki payı %16,6 oldu**

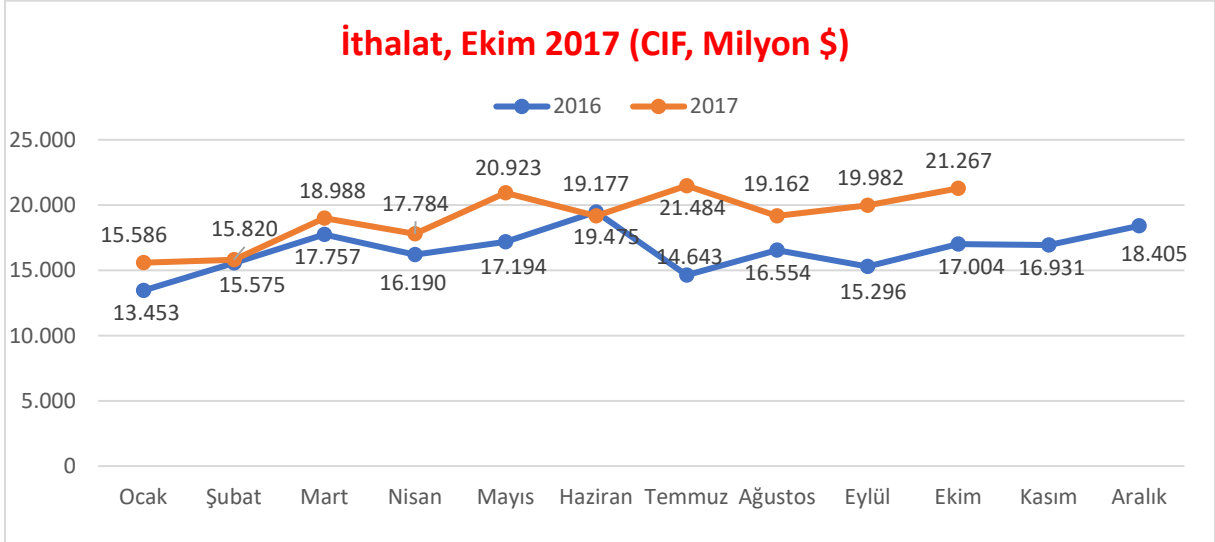
İmalat sanayi ürünlerinin toplam ithalattaki payı %82,3'tür. 2017 Ekim ayında yüksek teknoloji ürünlerinin imalat sanayi ürünleri ithalatı içindeki payı %16,6, orta yüksek teknoloji ürünlerin payı ise %42,3'tür.

**Grafik 7: İhracat**



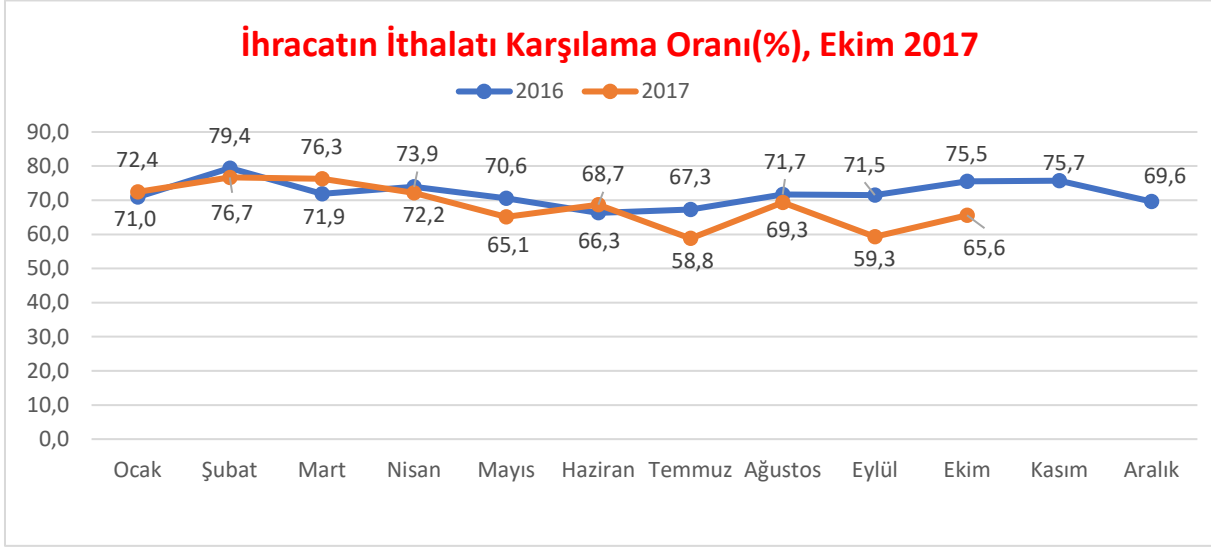
Kaynak: TÜİK

**Grafik 8: İthalat**



Kaynak: TÜİK

**Grafik 9: İhracatın İthalatı Karşılama Oranı**



Kaynak: TÜİK

### 3.2. İHRACATÇI FİRMALARIN KANUNİ MERKEZLERİ BAZINDA İHRACAT PERFORMANSI, KASIM 2017 (1000 \$)

**Tablo 7: İhracatçı Firmaların Kanuni Merkezleri Bazında İhracat Performansı**

	ILLER	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	KÜMÜLATİF
1	İSTANBUL	4.279.695,65	4.699.284,08	5.747.687,89	5.077.018,29	5.241.184,93	5.138.937,85	4.882.533,62	5.729.612,33	4.774.436,76	5.715.633,11	5.698.680,01	56.984.704,53
2	BURSA	1.002.645,22	1.146.971,41	1.277.703,82	1.154.489,79	1.257.286,10	1.250.307,31	1.161.728,22	1.003.165,57	1.062.194,44	1.269.281,44	1.321.247,86	12.907.021,19
3	KOCAELİ	1.000.672,22	1.038.789,59	1.277.261,13	1.029.557,47	1.059.406,85	1.037.008,68	961.459,19	841.119,90	956.814,86	1.152.567,71	1.109.245,20	11.463.902,81
4	İZMİR	663.053,80	655.158,04	759.552,86	641.562,66	699.972,54	736.109,79	662.296,02	779.240,04	709.873,00	782.258,13	871.482,44	7.960.559,31
5	GAZİANTEP	492.433,67	514.300,56	599.274,20	540.251,04	566.431,30	467.319,42	479.885,90	603.541,74	521.873,31	592.853,94	586.722,05	5.964.887,14
6	ANKARA	447.221,30	477.468,06	600.537,34	509.995,02	535.619,12	483.349,63	525.642,93	589.451,13	554.892,31	609.436,79	602.453,15	5.936.066,77
7	SAKARYA	453.370,43	397.098,01	491.694,28	403.546,74	478.027,60	452.747,73	460.963,94	275.100,83	377.268,75	486.715,62	451.672,37	4.728.206,32
8	MANİSA	192.391,56	256.213,83	330.574,43	280.382,94	329.642,13	327.134,81	302.413,46	345.526,01	365.647,25	417.565,52	428.713,59	3.576.205,53
9	DENİZLİ	220.092,57	211.292,36	269.493,92	229.673,80	249.573,21	254.157,95	244.726,89	283.735,63	244.460,00	284.476,76	300.407,61	2.792.090,71
10	HATAY	157.738,77	184.988,46	272.617,08	232.978,83	213.601,16	170.019,16	169.272,78	131.566,73	138.080,99	191.775,07	215.711,38	2.078.350,42
11	ADANA	119.697,34	124.845,63	145.827,82	139.598,71	157.701,17	146.462,25	125.891,61	171.201,74	147.291,67	171.990,26	187.720,04	1.638.228,25
12	KAYSERİ	111.346,71	115.009,14	144.178,27	133.197,10	139.302,56	124.545,09	126.192,46	143.970,69	116.633,95	161.739,57	150.285,54	1.466.401,07
13	KONYA	114.205,32	121.068,62	136.637,15	128.543,74	136.027,22	126.794,26	118.839,65	144.543,34	111.163,53	139.016,98	140.847,44	1.417.687,26
14	MERSİN	135.978,53	118.428,42	137.723,19	111.215,25	112.459,50	120.815,56	97.505,02	104.715,37	93.629,33	141.489,35	171.424,53	1.345.384,05
15	ANTALYA	95.007,08	97.340,16	108.671,82	99.918,34	91.413,01	103.584,31	80.919,16	98.437,08	83.367,67	97.219,81	113.664,67	1.069.543,11
16	TRABZON	109.157,14	103.574,06	100.959,46	83.284,71	83.069,15	94.285,41	80.079,49	66.065,36	89.391,14	127.685,58	130.090,92	1.067.642,43
17	K.MARAŞ	80.534,89	79.332,18	93.433,22	78.577,37	74.939,29	70.901,86	72.547,52	73.117,20	74.951,00	83.754,95	84.138,87	866.228,33
18	MARDİN	70.971,77	82.383,46	98.013,38	75.077,69	86.496,52	72.586,70	73.417,73	88.007,34	70.230,89	77.020,51	68.565,55	862.771,53
19	ESKİŞEHİR	59.651,30	69.344,35	75.693,56	68.040,13	70.477,13	76.941,40	65.123,81	78.590,67	69.007,70	79.220,97	83.742,60	795.833,61
20	TEKİRDAĞ	56.100,11	62.051,12	72.966,33	63.880,20	67.726,19	73.808,06	70.463,18	77.649,64	71.068,90	80.328,81	79.674,95	775.717,49
53	KIRKLARELİ	6.798,51	7.710,87	8.716,22	7.955,49	7.597,34	5.939,09	6.824,92	7.919,88	6.886,58	8.343,13	9.009,32	83.701,35
65	EDİRNE	1.477,82	2.239,07	2.537,71	3.285,71	3.380,01	2.921,25	3.117,33	3.740,58	3.228,45	3.770,44	3.596,04	33.294,39

Kaynak: TİM



### 3.3. İLİMİZDEKİ İHRACATÇI FİRMALARIN SEKTÖR İHRACAT PERFORMANSI, KASIM 2017 (1000 \$)

**Tablo 8:** İlimizdeki İhracatçı Firmaların Sektör İhracat Performansı

SEKTÖR	1 – 30 KASIM			1 OCAK- 30 KASIM		
	2016	2017	DEĞ.	2016	2017	DEĞ.
Çelik	643,66	633,84	-1,53%	5.888,62	8.854,08	50,36%
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	1.387,44	1.494,66	7,73%	13.935,49	14.749,46	5,84%
Demir ve Demir Dışı Metaller	3.877,08	5.837,41	50,56%	39.153,08	54.729,81	39,78%
Deri ve Deri Mamulleri	1.072,19	2.419,27	125,64%	14.941,12	17.635,23	18,03%
Diğer Sanayi Ürünleri	104,45	47,69	-54,35%	682,75	811,98	18,93%
Elektrik Elektronik ve Hizmet	10.019,39	10.120,58	1,01%	90.866,46	102.017,23	12,27%
Fındık ve Mamulleri	0,00	0,00	0,00%	1,15	1,06	-7,75%
Gemi ve Yat	0,00	0,00	0,00%	0,77	296,33	38481,45%
Halı	118,50	231,84	95,64%	1.761,88	1.216,72	-30,94%
Hazır giyim ve Konfeksiyon	16.947,28	16.069,67	-5,18%	157.656,34	150.276,28	-4,68%
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	329,52	494,59	50,09%	5.728,25	7.332,41	28,00%
İklimlendirme Sanayii	2.028,07	2.465,33	21,56%	22.970,88	31.903,66	38,89%
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	10.857,77	11.827,63	8,93%	104.438,85	115.424,07	10,52%
Kuru Meyve ve Mamulleri	0,00	0,00	0,00%	30,19	38,86	28,72%
Madencilik Ürünleri	1.138,96	1.057,60	-7,14%	8.103,12	10.505,60	29,65%
Makine ve Aksamları	1.812,13	4.625,15	155,23%	35.353,42	53.494,31	51,31%
Meyve Sebze Mamulleri	0,00	17,72	0,00%	184,69	67,81	-63,28%
Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	1.107,43	1.717,00	55,04%	9.040,38	12.623,20	39,63%
Mücevher	0,03	0,71	2508,50%	1,27	1,17	-7,83%
Otomotiv Endüstrisi	5.314,20	7.943,89	49,48%	60.124,13	71.620,42	19,12%
Savunma ve Havacılık Sanayii	0,00	0,00	0,00%	65,61	2.046,55	3019,39%
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	0,00	0,00	0,00%	38,91	0,00	-100,00%
Tekstil ve Hammaddeleri	9.662,25	12.645,10	30,87%	96.729,57	120.045,92	24,10%
Yaş Meyve ve Sebze	0,00	25,26	0,00%	3,43	25,33	638,54%
Zeytin ve Zeytinyağı	0,00	0,00	0,00%	0,52	0,00	-100,00%
<b>TOPLAM</b>	<b>66.420,36</b>	<b>79.674,95</b>	<b>19,96%</b>	<b>667.700,87</b>	<b>775.717,49</b>	<b>16,18%</b>
<b>TÜRKİYE TOPLAM</b>	<b>11.935.084,27</b>	<b>13.629.172,74</b>	<b>14,19%</b>	<b>119.278.963,07</b>	<b>133.796.562,11</b>	<b>12,17%</b>

Kaynak: TİM

### 3.4. İLİMİZDEKİ İHRACATÇI FİRMALARIN ÜLKE İHRACAT PERFORMANSI, KASIM 2017 (1000 \$)

**Tablo 9:** İlimizdeki İhracatçı Firmaların Ülke İhracat Performansı

SIRA		1 – 30 KASIM			1 OCAK- 30 KASIM		
		2016	2017	DEĞ.	2016	2017	DEĞ.
	<b>TOPLAM</b>	<b>11935084,27</b>	<b>13629172,74</b>	<b>14,19%</b>	<b>119278963,1</b>	<b>133796562,1</b>	<b>12,17%</b>
1	ALMANYA	12.729,35	15.240,25	19,73%	130.352,03	146.222,30	12,17%
2	JAMAİKA	111,49	507,31	355,02%	1.248,13	1.517,44	21,58%
3	ÇİN	1.434,08	1.869,74	30,38%	10.556,86	16.168,76	53,16%
4	ABD	2.310,94	2.967,24	28,40%	25.777,36	30.842,35	19,65%
5	İTALYA	2.672,84	2.896,52	8,37%	32.763,50	29.563,81	-9,77%
6	SUUDİ ARABİSTAN	340,99639	955,49408	180,21%	5435,35873	6123,99272	12,67%
7	TACİKİSTAN	146,49313	892,12297	508,99%	510,11518	1478,11429	189,76%
8	MİSİR	1280,70762	1705,5729	33,17%	16005,27501	17839,36355	11,46%
9	GÜRCİSTAN	248,77	437,85	76,01%	3.466,80	4.214,07	21,56%
10	İSPANYA	1.315,70	2.447,66	86,04%	20.053,40	26.567,10	32,48%
11	PORTEKİZ	254,55182	396,40643	55,73%	3908,3891	4039,32935	3,35%
12	NİJERYA	820,90686	443,80118	-45,94%	4993,68158	7348,67652	47,16%
13	BİRLEŞİK KRALLIK	3.763,51	3.308,84	-12,08%	35.019,81	34.976,42	-0,12%
14	BAE	666,39	533,12	-20,00%	5.700,36	4.999,85	-12,29%
15	FRANSA	3.496,37	3.681,95	5,31%	33.411,67	35.535,39	6,36%
16	POLONYA	1528,59838	1842,36874	20,53%	15855,99973	15600,6433	-1,61%
17	BULGARİSTAN	3.101,11	4.839,12	56,04%	31.484,10	36.600,35	16,25%
18	HİNDİSTAN	449,05	989,24	120,30%	8.825,97	9.685,49	9,74%
19	KIRGIZİSTAN	66,56	392,75	490,10%	738,87	1.253,17	69,61%
20	TÜRKMENİSTAN	250,34465	893,078	256,74%	4196,28114	11961,55213	185,05%

Kaynak: TİM

### 3.5. İLİMİZE GÖRE ÖNEMLİ SEKTÖRLER BAZINDA ÜLKEMİZİN İLK 5 ÜLKE İHRACAT PERFORMANSI, EKİM 2017 (1000 \$)

**Tablo 10:** İlimize Göre Önemli Sektörler Bazında Ülkemizin İlk 5 Ülke İhracat Performansı

SEKTÖR	SIRA	ULKE	1 OCAK-31 EKİM 2016	1 OCAK-31 EKİM 2017	DEĞ.
Demir ve Demir Dışı Metaller	1	ALMANYA	746.292,08	849.457,73	13,82%
	2	İTALYA	348.767,90	436.891,71	25,27%
	3	BİRLEŞİK KRALLIK	263.852,58	312.025,15	18,26%
	4	FRANSA	268.404,45	295.597,88	10,13%
	5	ROMANYA	203.417,79	219.608,16	7,96%
		Diğer	1.830.734,79	2.113.580,64	75,44%
	<b>Toplam</b>	<b>5.455.000,32</b>	<b>6.186.733,88</b>	<b>13,41%</b>	
Elektrik Elektronik ve Hizmet	1	BİRLEŞİK KRALLIK	1.175.430,70	1.290.468,79	9,79%
	2	ALMANYA	980.078,84	1.040.700,29	6,19%
	3	FRANSA	685.812,82	647.347,11	-5,61%
	4	İTALYA	371.894,33	413.597,97	11,21%
	5	IRAK	310.252,31	330.294,61	6,46%
		Diğer	3.523.469,00	3.722.408,77	28,04%
	<b>Toplam</b>	<b>9.028.951,88</b>	<b>9.411.576,88</b>	<b>4,24%</b>	
Hazır giyim ve Konfeksiyon	1	ALMANYA	2.898.958,04	2.935.689,00	1,27%
	2	İSPANYA	1.601.590,03	1.944.593,31	21,42%
	3	BİRLEŞİK KRALLIK	1.864.763,66	1.790.692,18	-3,97%
	4	HOLLANDA	701.832,55	772.413,49	10,06%
	5	FRANSA	770.179,56	752.556,97	-2,29%
		Diğer	7.837.323,84	8.195.944,94	26,43%
	<b>Toplam</b>	<b>15.619.153,94</b>	<b>15.611.866,84</b>	<b>-0,05%</b>	
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	1	BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ	369.993,77	884.536,89	139,07%
	2	ALMANYA	743.070,02	795.275,07	7,03%
	3	IRAK	714.647,49	760.865,18	6,47%
	4	BİRLEŞİK DEVLETLER	400.142,59	737.174,85	84,23%
	5	MISIR	730.015,09	670.080,22	-8,21%
		Diğer	2.957.868,96	3.847.932,21	228,58%
	<b>Toplam</b>	<b>12.647.241,36</b>	<b>14.672.486,41</b>	<b>16,01%</b>	
Makine ve Aksamları	1	ALMANYA	484.538,06	527.520,19	8,87%
	2	BİRLEŞİK DEVLETLER	329.915,61	326.712,77	-0,97%
	3	İTALYA	207.466,73	245.679,18	18,42%
	4	İRAN (İSLAM CUM.)	220.589,56	241.982,55	9,70%
	5	CEZAYİR	233.569,78	230.118,99	-1,48%
		Diğer	1.476.079,73	1.572.013,67	34,54%
	<b>Toplam</b>	<b>4.808.696,54</b>	<b>5.481.373,29</b>	<b>13,99%</b>	
Otomotiv Endüstrisi	1	ALMANYA	3.621.288,72	4.029.813,90	11,28%
	2	İTALYA	2.474.523,44	2.870.258,98	15,99%
	3	FRANSA	2.238.961,79	2.666.903,28	19,11%
	4	BİRLEŞİK KRALLIK	2.029.801,08	2.528.757,89	24,58%
	5	İSPANYA	1.191.197,14	1.503.899,49	26,25%
		Diğer	11.555.772,16	13.599.633,53	97,22%
	<b>Toplam</b>	<b>21.541.483,04</b>	<b>26.045.475,11</b>	<b>20,91%</b>	
Tekstil ve Hammaddeleri	1	İTALYA	683.512,05	724.109,55	5,94%
	2	BULGARİSTAN	550.482,04	566.780,88	2,96%
	3	İRAN (İSLAM CUM.)	391.329,40	398.998,24	1,96%
	4	ALMANYA	352.958,93	382.021,16	8,23%
	5	BİRLEŞİK DEVLETLER	284.233,35	304.246,08	7,04%
		Diğer	2.262.515,76	2.376.155,90	26,13%
	<b>Toplam</b>	<b>7.221.434,75</b>	<b>7.409.260,67</b>	<b>2,60%</b>	
		<b>TOPLAM</b>	<b>85.232.917,33</b>	<b>95.424.754,85</b>	<b>11,96%</b>

Kaynak: TİM

## 4. BEŞERİ-EKONOMİK VERİLER; İSTİHDAM

### 4.1. İŞGÜCÜ MALİYET ENDEKSİ, III. ÇEYREK TEMMUZ-EYLÜL 2017

#### Saatlik işgücü maliyeti endeksi %12,3 arttı

Takvim etkisinden arındırılmış saatlik işgücü maliyeti endeksi 2017 yılı III. çeyreğinde, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %12,3 arttı. Endeks; sanayi sektöründe %13,3, inşaat sektöründe %15,4 ve hizmet sektöründe %11,5 arttı.

Takvim etkisinden arındırılmış saatlik işgücü maliyeti endeksinde en yüksek artış %17,6 ile B (Madencilik ve taş ocakçılığı) sektöründe gerçekleşti.

#### Saatlik kazanç endeksi %12,4 arttı

Takvim etkisinden arındırılmış saatlik kazanç endeksi 2017 yılı III. çeyreğinde, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %12,4 arttı. Endeks; sanayi sektöründe %13,5, inşaat sektöründe %15,6 ve hizmet sektöründe %11,4 arttı.

Takvim etkisinden arındırılmış saatlik kazanç endeksinde en yüksek artış %15,6 ile F (İnşaat) sektöründe gerçekleşti.

#### Saatlik kazanç dışı işgücü maliyeti endeksi %12,1 arttı

Takvim etkisinden arındırılmış saatlik kazanç dışı işgücü maliyeti endeksi 2017 yılı III. çeyreğinde, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %12,1 arttı. Endeks; sanayi sektöründe %12,5, inşaat sektöründe %14,8 ve hizmet sektöründe %11,6 arttı.

Takvim etkisinden arındırılmış saatlik kazanç dışı işgücü maliyeti endeksinde en yüksek artış %25 ile B (Madencilik ve taş ocakçılığı) sektöründe gerçekleşti.

#### 4.1.1. MEVSİM VE TAKVİM ETKİSİNDEN ARINDIRILMIŞ ENDEKSLER VE DEĞİŞİM ORANLARI, III. ÇEYREK: TEMMUZ-EYLÜL 2017 [2010=100]

**Tablo 11:** Mevsim Ve Takvim Etkisinden Arındırılmış Endeksler Ve Değişim Oranları

Sektör	Saatlik işgücü maliyeti endeksi		Saatlik kazanç endeksi		Saatlik kazanç dışı işgücü maliyeti endeksi,	
	Endeks	Çeyreklik Değişim (%)	Endeks	Çeyreklik Değişim (%)	Endeks	Çeyreklik Değişim (%)
Toplam	238,2	2,7	236,3	2,6	247,3	3,2
Sanayi	244,0	3,3	242,8	3,0	249,5	5,1
İnşaat	293,6	3,0	290,9	2,9	305,9	3,4
Hizmet	230,5	2,4	228,5	2,4	240,8	2,0

Kaynak: TÜİK

## 5. EĞİTİM HARCAMALARI İSTATİSTİKLERİ, 2016

### Eğitim harcamaları %18,9 artarak 160 milyar 873 milyon TL oldu

Türkiye’de eğitim harcamaları 2016 yılında 2015 yılına göre %18,9 artarak 160 milyar 873 milyon TL oldu. 2016 yılında bir önceki yıla göre eğitim harcamalarının en çok arttığı eğitim düzeyleri; %31,6 ile ortaöğretim, %20,3 ile yükseköğretim oldu.

**Tablo 12:** Eğitim harcamaları temel göstergeleri, 2011-2016

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Toplam Eğitim Harcaması (Milyon TL)	79.059	94.141	106.029	120.305	135.310	160.873
Öğrenci Başına Eğitim Harcaması (TL)	4.103	4.718	5.191	5.778	6.382	7.449
Eğitim Harcamasının GSYİH’deki Payı (%)	5,7	6,0	5,9	5,9	5,8	6,2
Öğrenci Başına Eğitim Harcaması (\$)	2.445	2.620	2.725	2.636	2.342	2.461
Toplam Eğitim Harcaması (Milyon \$)	47.112	52.269	55.646	54.889	49.657	53.151

Kaynak: TÜİK

### Eğitim harcamasının gayri safi yurtiçi hasıla içindeki payı %6,2 oldu

Eğitim harcamalarının, gayri safi yurtiçi hasıla içindeki payı 2015 yılında %5,8 iken, 2016 yılında %6,2 oldu.

### Eğitim harcamalarının %74,2’si devlet tarafından finanse edildi

Türkiye’de 2016 yılında yapılan eğitim harcamalarının %74,2’si devlet tarafından finanse edildi. Eğitim harcamaları içerisinde hane halklarının yaptığı harcamaların payı ise %18,8 oldu.

### Devlet ve özel kurumlar en büyük eğitim harcamasını yükseköğretime yaptı

Devlet kurumlarınca yapılan harcamaların %29,8’ini (31 milyar 348 milyon TL) yükseköğretim, %28,1’ini (29 milyar 524 milyon TL) ilkökul oluşturdu. Özel kurumlarca yapılan harcamaların ise %43,3’ü (11 milyar 613 milyon TL) yükseköğretim, %32,6’sı (8 milyar 752 milyon TL) ortaöğretime yapıldı.

### Öğrenci başına eğitim harcaması 7 bin 449 TL oldu

Öğrenci başına yapılan eğitim harcaması 2015 yılında 6 bin 382 TL olurken, 2016 yılında ise 7 bin 449 TL olarak gerçekleşti.

### Öğrenci başına en çok harcama yükseköğretime yapıldı

Eğitim düzeylerine göre değerlendirildiğinde, 2016 yılında öğrenci başına harcamanın en yüksek olduğu eğitim düzeyi 14 bin 201 TL ile yükseköğretim oldu.

### Öğrenci başına harcamanın en çok arttığı eğitim düzeyi ortaöğretim oldu

Öğrenci başına toplam eğitim harcaması bir önceki yıla göre %16,7 arttı. Eğitim harcamalarının 2016 yılında 2015 yılına göre en fazla artış gösterdiği eğitim düzeyi ise %30,7 ile ortaöğretim oldu. Bunu %20,2 ile ilkökul takip etti.

## 6. KULLANILAN VERİLERİN KAYNAKLARI

Ekonomik, Ticari, Sosyal ve Finansal verilerden oluşan çalışmada 'TÜİK', 'TOBB', 'BDDK', 'TBB', 'TCMB', 'Ekonomi Bakanlığı', 'Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı', 'Gümrük ve Ticaret Bakanlığı', 'Kalkınma Bakanlığı', 'TİM', 'İMİB', 'TEPAV' ve diğer resmi kaynakların yayınladıkları istatistik ve veriler kullanılmıştır. Hatalı veri ve yazım hatalarında ilgili kurumların yayınladıkları orijinal veriler geçerlidir.